

Список використаних джерел

1. Шакун В. І. Суспільство і злочинність / В. І. Шакун. - К. : Атіка, 2003. - 784 с.

2. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень [Електронний ресурс] : наказ Міністерства юстиції України від 8 жовт. 1998 р. № 53/5. - Режим доступу :

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98/page>.

*Кудря Вікторія Володимирівна,
старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії з
проблем експертно-криміналістичного
забезпечення діяльності органів
внутрішніх справ Національної
академії внутрішніх справ, кандидат
психологічних наук*

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА В СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНІЙ ЕКСПЕРТИЗИ

Проблеми застосування апаратних методів судово-психологічних експертиз мають досить давню історію. Серед різноманітних інструментальних методів слід виділити психофізіологічне дослідження емоційних станів, що може проводитися за допомогою різного діагностичного обладнання, у тому числі поліграфа. У контексті судово-психологічної експертизи застосування апаратного методу зумовлено тим, що фактично злочин є результатом відтворення слідових ознак пам'яті.

Це пов'язано з тим, що особливістю розслідування факту злочину є те, що слідчий, прокурор або суд спостерігають не саму подію злочину, а вивчають сліди-відображення, що виникли в матеріальному світі та в пам'яті обвинувачених, підозрюваних, свідків чи потерпілих. Водночас активізація достовірних спогадів або моделювання вигаданих подій відрізняється за

психофізіологічними реакціями людини. Однак неочевидність таких психофізіологічних реакцій, особливо незначних емоційних відгуків, пов'язаних з активізацією слідів пам'яті, вимагає застосування тонкого інструментарію, яким є поліграф.

Загалом ідеальним слідам злочинів притаманні такі ознаки:

1) містять інформацію про певну подію злочину, тобто криміналістично значущу інформацію;

2) передбачають інформацію, сприйняту та відображену конкретною людиною;

3) репрезентує дані у вигляді образів пам'яті щодо наявної інформації, сприйнятої людиною за допомогою органів відчуття, зокрема зору та слуху;

4) інформація може бути вилучена з пам'яті людини засобами експертизи, допустимими для використання в кримінальному судочинстві в усній або письмовій формі.

Із застосуванням психофізіологічної експертизи з'явилася можливість виявляти в пам'яті людини інформацію, яку несуть ідеальні сліди щодо обставин і подій злочину, робить цю інформацію доступною об'єктивному вивченню. Також з'являється можливість визначити наявність або відсутність умисних її викривлень під час відтворення основних, принципово важливих обставин за фактом злочину.

Серед головних завдань, які виконують експерти, за характером основних цілей експертного дослідження можна виділити:

- ідентифікаційні завдання, тобто спрямовані на

ототожнення об'єкта за його відображенням слідів пам'яті;

- діагностичні завдання, що полягають у виявленні механізму події, часу, способу й послідовності дій, подій, явищ, які неможливо безпосередньо сприйняти.

Таким чином, завданнями судово-психологічної експертизи із застосуванням поліграфа є діагностування наявності в пам'яті інформації, яку передбачає ідеальний слід події минулого, зокрема про:

1) учинення підекспертним дій, пов'язаних із подією злочину;

2) будь-які обставини події злочину.

Кількісні та якісні характеристики фізіологічних реакцій реєструються за допомогою поліграфа під час здійснення

судово-психологічного експертного дослідження, є діагностичними ознаками, що свідчать про наявність або відсутність у пам'яті людини діагностованого об'єкта, тобто криміналістично значущої інформації, яку передбачає ідеальний слід події минулого.

Інформація про обставини, що підлягають доказуванню, сприймається різними органами відчуттів під експертного. Дані відображаються в його пам'яті у вигляді образів: енграм - з точки зору психології; ідеальних слідів події злочину - з позиції криміналістики. Оскільки енграма є носієм інформації про події минулого, то експерт, спостерігаючи динаміку реакцій підекспертної особи, може встановити, чи наявна в його пам'яті інформація про обставини злочину.

Висновки щодо виявлення або невиявлення за допомогою поліграфа в пам'яті інформації про подію злочину передаються замовникові експертного дослідження. Далі, ґрунтуючись на загальновідомих принципах фіксації в пам'яті інформації, суд, прокурор або слідчий можуть використовувати отримані висновки експертизи для встановлення обставин, що підлягають доказуванню. Водночас роздруковані результати поліграми набувають доказового статусу компонента експертного судово-психологічного дослідження.

*Куценко Дмитро Володимирович,
старший науковий співробітник
наукової лабораторії з проблем
громадської безпеки Національної
гвардії України Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук*

«ПОЛІГРАФОЛОГІЧНА ТАЄМНИЦЯ» - НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІГРАФОЛОГА

Дедалі активніше в засобах масової інформації з'являється інформація про проведення перевірок із застосуванням поліграфа та про доцільність проведення таких перевірок.

Така тенденція є закономірною, адже перевірки осіб із застосуванням поліграфа можна проводити в багатьох напрямках: